

# מבעל דף היומי בעיון

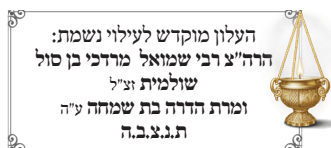
סיכום גפ"ת, רא"ש, רמב"ם, רי"ף, ר"ן, טור ב"י שו"ע מ"א ט"ז ומשנ"ב על הדף



כולל ומכון ראש פינה:

כולל יום שלם ללימוד כל הש"ס וד' חלקי השו"ע בעיון במשך 17 שנה | כולל יום שלם ללימוד דף היומי בעיון | כולל יום שלם ללימוד אבן העזר בעיון | פרוייקט "אבן ברורה", והוא כעין משנה ברורה על אבן העזר | כולל ערב שלוש שעות ללימוד דף היומי בעיון | כולל ערב שיעורים שבת | רשת שיעורי תורה ללימוד דף היומי במלגה מכובדת למגידי שיעורים | 30 ספרי עזר על שלחן ערוך אבן העזר | ספרי "השינון" על ד' חלקי השו"ע, לדיעת ד' חלקי השו"ע בלימוד עמוד יומי, בהמלצת גדולי ישראל מכל העדות והתנועות | מבחנים ארציים לאברכים ובחורים במלגה על דף היומי בעיון | סיכומים יומיים של דף היומי בעיון בעברית, אנגלית, ספרדית וצרפתית | קמחא דפסחא | עזרה וסיוע לנוקדים ואברכים עמלי תורה

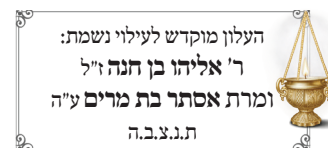
יום א' כ"ג אייר - שבת כ"ט אייר תשפ"ו



העלון מוקדש לעילוי נשמת:  
הרה"צ רבי שמואל מרדכי בן סול  
שולמית זצ"ל  
ומרת הדרה בת שמוחה ע"ה  
ת.נ.צ.ב.ה.

## מסכת חולין י"ט"ז

בס"ד שבוע פרשת במדבר



העלון מוקדש לעילוי נשמת:  
ר' אליהו בן חנה ז"ל  
ומרת אסתר בת מרים ע"ה  
ת.נ.צ.ב.ה.

## דף י' ע"א

תנן התם, ג' משקין אסורין משום גלוי מים, ויין, וחלב וכו'.

והלכות דברים האסורים משום סכנה מבוארים בטור ושולחן ערוך [יורה דעה סימן קט"ז], ולענין גילוי פסק בשולחן ערוך וז"ל, משקים שנתגלו, אסורם חכמים דחיישינן שמא שתה נחש מהם והטיל בהם ארס. ועכשיו שאין נחשים מצויים בינינו, מותר [ובודאי שבמקומות שמצויים בהם נחשים, כגון באזור המדבריות ובמושבים החקלאיים שידוע שמצויים בהם נחשים ועקרבים לרוב, הדין במקומו עומד]. וכתב הפתחי תשובה [ס"ק א'], ועכשיו שאין נחשים, עיין בשל"ה דף ע"ט ע"ב שכתב דמ"מ שומר נפשו ירחק מזה. והא ראייה שהרי הטור כתבן לכל הדינים אחד מהם לא נותר ע"ש עוד. ובהנהגת החסיד הגר"א ז"ל כתוב ג"כ שהיה נזהר מאד בדבר זה, ע"ש טעמו, ע"כ הרוצה ליזהר יעיין כל הדינים בטור.

והואיל וכן נביא לתועלת המעיינים את עיקר ההלכות המבוארות בטור בסימן זה ובפוסקים, והיינו דכשם שאסור לאכול ולשתות דבר איסור כמו כן אסור לאכול ולשתות דבר של סכנה, ולעולם אל יעמיד אדם עצמו במקום סכנה לומר שיעשו לו נס דשמה לא יעשו לו נס ואם יעשו לו מנכין לו מזכיותיו [שבת ל"ב ב] ובירושלמי תרומות [פ"ה הל' ג'] איתא באחד ששתה מים מגולים בערב יום הכיפורים ואמר שזכות יום הכיפורים תגן על זה ולא הספיק לשתותו עד שנתחלחלו מעיו ומת, ולכן יזהר האדם מאד בזה:

שנו חכמים במשנה [תרומות פ"ה מ"ד] שלשה משקין אסורין משום גילוי, המים והיין והחלב ושאר כל המשקין מותרין מפני שהנחש אינו שותה מהן, אך בברייתא יש דגם דבש יש בו משום גילוי והכי קי"ל [ב"י] והרמב"ם

פסק דגם ציר אסור, ואפילו שתו מהם בני אדם ולא ניזוקו אין לשתות מהם, מפני שיש ארס שהוא צף למעלה ויש שהארס מפעפע עד אמצעית המשקה ויש שהארס שלו שוקע לתחתית הכל, לפיכך יכול להיות שאלו יוזקו ואלו לא יוזקו. ומשקין שסננן במשמרת יש בהן משום גילוי, ולא אמרינן דהארס נשארל מעלה דאין ראייה ויכול להיות שעבר דרך המסננת וכל זמן שנתגלו המשקין בלא שמירת אדם יש בהם משום גילוי בין ביום בין בלילה, ודווקא שהאדם יהיה ער ולא ישן דאין אימת ישן עליהם, ונראה דאפילו מתנמנם אסור מפני הספק. וכמה זמן ישחזק מוגלה ותיאסר כדי שיצא הנחש מתחת אוזן הכלי ויחזור לחורו והוא זמן מועט:

וכמה שיעור המשקין שיהא בהן משום גילוי, אם המשקין בכלים אין להם שיעור ואסור הן רב הן מעט, ואם בקרקע אמרו בגמרא מ' סאה, וכתב הטור, יש מפרשים אם יש מ' סאה או יותר הארס בטל בהם ומותר, ויש מפרשים להיפך, שעד מ' סאה מותר לפי שהן מועטין ואם היה בהן ארס היה ניכר כשהן צלולין, אבל במ' סאה ויותר אינו ניכר ואסור, וכתב שטוב לחוש לדברי שניהן. אבל מעין המושך כל שהוא אין בו משום גילוי [רמב"ם פ"א הל' י"ג מרוצה] דכן איתא בירושלמי שם, ובשיעור המים לא חילק הרמב"ם בין מ' סאה לפחות או יותר אלא כתב סתם דאם המים מרובים כדי שתאבד בהם המרה מותר, ע"ש, ולא חילק בין כלים לקרקע ובין מים לשארי משקין.

יין מזוג יש בו משום גילוי, והטור כתב כל זמן שיש בו מעט יין, וכתב ערוך השולחן דנראה כוונתו הוא כשמזוג בשארי משקין דאין בהן משום גילוי דאז צריך למעט יין, אבל במזוג במים בכל ענין יש בו משום גילוי. - ויין תוסס אין בו משום גילוי דאין הנחש שותה ממנו, וכמה תסיסתו ג' ימים משעת עשייתו. וכן יין שהחמיץ אין בו משום גילוי, וכן משקין שיורדין ונוטפין טיף טיף אין בהם

כולל ומכון ראש פינה:

משום גילוי שהנחש בורח מזה. ובירושלמי איתא דהא דשאר משיקין אין בהן משום גילוי זהו מן הסתם, אבל כשראינו שהנחש שתה מהם יש בהם איסור במשקה זה שבכלי זה.

משקין שנתגלו לא ישפכם ברשות הרבים שמא יעבור עליהן אדם יחף ולא ירביץ בהן את הבית ולא יגבל בו טיט ולא ישקה מהן שום בהמה הן שלו הן של אחרים, ואף שלו אסור דאסור לאבד ממון בידים, אבל משקה אותם לחתול דהחתולים אוכלים נחשים, ודווקא חתול שלו, אבל של אחרים אסור משום דמיכחש כחיש לשעתו ואח"כ משיב ושמא רצון האחר למוכרו מיד. ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו אפילו במקום חלק מפני שהארס מחלחל.

כתב הרמב"ם [שם] השום שנתרסק ואבטיח שנתחד ונתגלה אסור וכן כל כיוצא בהן. עכ"ל. וז"ל הטור, כל פרי שיש בו ליחות כגון קשואים ודלועים תאנים ומלפפונות ואבטיחים, אם הן מבוקעין לא יאכל מהן שיש לחוש שמא ניקר בהן שרץ והטיל בהן ארס, ואפילו הן גדולין הרבה בין תלושין בין מחוברין, ואפילו אם רואין שניקר בהן מי שאין לו ארס כגון צפור או עכבר אסורין שיש לחוש שמא ניקר בהן שרץ אחר תחלה, וזה הצפור ניקר במקום שניקר בהן השרץ. וכתב הרשב"א דווקא מנוקרין או מבוקעין שהליחה שבהן מגולה, אבל מבוקעין שאין הליחה שבהן מגולה מותרין, לפיכך פי תאנה כלומר כשתולשין אותה נעשה לה פה קצר במקום עוקצה אין בו משום גילוי ואוכל אדם תאנים וענבים בלילה ואינו חושש.

ומה שהוצרכה הגמרא להביא ראיות להא דסכנתא חמירא מאיסורא, והרי הוא סברא ולא שייך על זה ראיות, דהרי זו מציאות ולא ענין הלכתי, ואין המציאות משתנה משום ההלכה. היינו משום שמחוץ לענין המציאות יש גם הלכה שאסור לאכול כנ"ל, ואמנם ההלכה התקנה מחמת הסכנה, אבל היא הלכה בפני עצמה, שאסרו חכמים לאכול מאכלים אלו, עד שתמהו הראשונים איך אמרו שהואיל ואין נחשים מצויים אין איסור אכילה בהנ"ל, ותרצו שכך היתה הגזירה מתחילה, ואין בזה משום דבר שנאסר במניין שצריך מניין אחר להתירו, שכיון שלא גזרו אלא משום הנחשים והרחשים והם אינם מצויין בינינו ליתא לגזירה כלל, ומכל מקום אף שבגדרי איסור והיתר הולכים אחר הרוב וכו', כאן בגזירת גילוי הגזירה במקומה עומדת והאיסור במקומו עומד, ומי שיאכל כנ"ל יעבור על דברי חז"ל אף שלא אירע לו דבר.

איתמר השוחט בסכין ונמצאת פגומה אמר רב הונא אפילו שיבר בה עצמות כל היום פסולה חיישינן שמא בעור נפגמה ורב חסדא אמר כשרה שמא בעצם נפגמה.

דהיינו ששחט בסכין ולאחר מכן נמצאת פגומה וידוע הוא שכששחט בה בדקה קודם שחיטה והיתה יפה אבל

לא בדקה אחר שחיטה מיד, אפילו שבר בה עצמות בין שחיטה לבדיקה אחרונה דאיכא למתלייה בעצמות, דעת רב הונא דפסולה השחיטה, שמא בעור הבהמה נפגמה ונמצא שלא נשחטו הסימנים אלא נקרעו, שהפגם קורע, וטעמיה דרב הונא משום דכיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, ולעולם אינה יוצאה מחזקתה עד שיודע לך שנשחטו הסימנים כראוי בסכין בדוקה, ולפיכך כל שנמצאת פגומה אע"פ ששבר בה עצמות, א"נ שנאבד הסכין ולא נבדק אחר שחיטה לרב הונא פסולה.

ורב חסדא אומר שכשרה, אימור בעצם נפגמה, ואמרינן בגמרא דלרב חסדא אפילו בשלא שבר בה עצמות ונמצאת פגומה כשרה, דתלינן דילמא בעצם דמפרקת איפגימא לאחר שנגמרה שחיטה, ואמרו בגמרא, והלכתא כוותיה דרב חסדא בששבר בה עצמות, אמנם רב חסדא עצמו מכשיר אפילו בשלא שבר, דתלי בעצם דמפרקת, וטעמיה דרב חסדא דכיון דהאי ריעותא בסכין הוא דאיתיליד ולא בבחמה וסכין היה בחזקת בדוק, ממשיכים חזקתו ותולין להקל דלאחר שחיטה נפגם:

וכתב הר"ן, ומדפסקין כרב חסדא בששבר בה עצמות שמעינן מינה שאם נאבד הסכין ולא נבדק לאחר שחיטה דכשרה, דכיון דאפילו בנמצאת פגומה מכשירין לה בששבר בה עצמות משום דס"ל דכה"ג לא מיקריא ריעותא, כ"ש בשנאבד דליכא ריעותא כלל. ומיהו כל היכא דאיתיה לסכין קמן בדקין ליה, אבל שבר בה עצמות, אי נמי נאבד דליכא למיקם עליה, מעמידין אותו בחזקת בדוק ושחיטתו כשרה.

והרמב"ם [הלכות שחיטה פרק א'] כתב [הלכה כ"ד] וצריך לבדוק כן אחר השחיטה שאם מצא בה פגם אחר השחיטה הרי זו ספק נבלה שמא בעור נפגמה וכששחט הסימנים בסכין פגומה שחט, לפיכך השוחט בהמות רבות או עופות רבים צריך לבדוק בין כל אחת ואחת, שאם לא בדק ובדק באחרונה ונמצאת סכין פגומה הרי הכל ספק נבלות ואפילו הראשונה. [השגת הראב"ד, וצריך לבדוק כן אחר השחיטה וכו', א"א כבר הסכימו חכמינו שאינו צריך, אא"כ רוצה לשחוט אחריה, שלא אמרו בגמרא צריך לבדוק אלא השוחט ונמצאת פגומה, ואילו היה צריך היו אומרים כן כמו שאמרו השוחט צריך שיבדוק בסימנים אחר ששחט]:

[הלכה כ"ה] בדק הסכין ושחט בה ולא בדקה אחר שחיטה ושבר בה עצם או עץ וכיוצא בהן ואחר כך בדק ומצאה פגומה, שחיטתו כשרה, שחזקת הסכין שנפגמה בדבר הקשה ששבר בה. וכן אם פשע ולא בדק הסכין או שאבדה הסכין עד שלא יבדוק שחיטתו כשרה:

והביא הר"ן דעת ראשונים דכיון דפסקין הלכתא כרב חסדא בששבר בה עצמות ד"ה בשנגע ודאי בעצם דמפרקת, דכששבר בה עצמות דמי, ואמרינן בעצם דמפרקת ודאי פגים, וכתב דאיכא בהא מילתא קולא



וחומרא. קולא שאם שחט בהמה אחת בלבד ונגע בודאי בעצם דמפרקת ונמצאת הסכין פגומה שחיטתו כשרה, דכשבר בה עצמות דמי, וליכא ריעותא בפגימה כלל היינו קולא. וחומרא שאם שחט בהמות הרבה ונגע בעצם דמפרקת דקמייתא ואח"כ נאבד הסכין או ששבר בה עצמות, כולן אסורות חוץ מן הראשונה, דכיון דאמרינן דנגיעה בעצם דמפרקת כשבר בה עצמות דמי ודאי פגמה, מכי נגע בעצם דמפרקת דקמייתא אזלא לה חזקת בדיקתו של סכין ובסכין פגומה קא שחיט.

אמנם הר"ן עצמו כתב דמסתברא דליכא למסמך אהא מילתא לקולא, דכיון שלא נפסקה הלכה כרב חסדא אלא בששבר אין להקל בכך אח"כ שבר העצם לגמרי, אבל בנגיעה לא, וכן דעת הרמב"ן ז"ל.

וכתב עוד דאחרים מחמירין עוד לומר דאפילו שבר עצם דמפרקת ממש שחיטתו פסולה, ולא דמי לשבר בה עצמות, משום דעצם דמפרקת רך הוא, ועוד שאפילו שאר עצמות אם שבר אותן כעין עצם דמפרקת לא תלינן בהו, דדוקא שבר אמרינן, אבל חתך דרך הולכה והובאה כדרך שהוא עושה בעצם דמפרקת לא, וכן דעת הרשב"א ז"ל. הילכך השוחט בהמה אחת ונמצאת הסכין פגומה, אפילו נגע ודאי בעצם דמפרקת ושברו שחיטתו פסולה, שאין אומרים דעצם דמפרקת ודאי פוגם.

וכתב הר"ן, מיהו היכא ששחט בהמות הרבה ולאחר ששחט את כולן שבר בה עצמות, אי נמי נאבד הסכין, יש להחמיר ולומר שכל שנגע בעצם דמפרקת של אחת מהן כל האחרות אסורות מאותו ואילך, דמכי נגע בעצם דמפרקת אזלא לה חזקת בדיקתו של סכין. הילכך נקיטין דהשוחט בסכין ונמצאת פגומה אפילו נגע ושבר בה עצם דמפרקת שחיטתו פסולה כרב הונא, דהא לא איפסיקא הלכתא כרב חסדא אלא בששבר בה עצמות דעלמא אבל עצם דמפרקת רך הוא ועוד שחתך אותו בהולכה והובאה. וכן אם שחט בהמות הרבה ולא בדק בין כל אחת ואחת ולבסוף נמצאת פגומה כולן אסורות ואפילו ראשונה. אבל אם שבר בה עצמות או שנאבד הסכין כולן כשרות, והוא שלא ידע שנגע באחת מהן בעצם המפרקת אבל אם ידע אסורות מאותו שנגע ואילך דשמא בו נפגם:

והלכה למעשה [יורה דעה סימן י"ח], כשם שחייב לבדוק קודם השחיטה כמו כן חייב לבדוק אחר השחיטה אף על פי שבדקו קודם השחיטה, כן הסכימו הרמב"ם והטור והש"ע ורוב הפוסקים שזהו חיוב מדינא, ודעת הראב"ד והמאור דלא מצינו שיהא חיוב מדינא לבדוק אח"כ כיון שבדקו קודם השחיטה אוקמיה אחזקה, אבל לשאר הפוסקים אינו כן, דזה אינו אלא בנאבד הסכין או שיבר בו עצמות שא"א לבדוקו, אבל בישנו לפנינו הא קיי"ל שאין סומכין על חזקה במקום שאפשר לברר.

השוחט בסכין בדוקה קודם השחיטה ונמצאת פגומה אחר השחיטה, אפילו הפגימה מן הצד ה"ז ספק נבילה, דלא ידענו אם בעור נפגם ושחט הסימנים בסכין פגום, או שמא נגע אחר שחיטת הסימנים בעצם המפרקת ונפגם, ומכלל ספק לא יצא, דנגיעת הצואר אינו ברור שיפגום יותר מהעור שהעצם המפרקת רך הוא והוא ספק השקול ולא יצאה הבהמה או העוף מחזקת איסורה שמחיים ולכן הוי ספק נבילה אפילו בעוף שעורו רך מפני שצוארו ג"כ רך ואפילו נגע בוודאי בעצם המפרקת. לפיכך השוחט בהמות רבות או עופות הרבה צריך לבדוק הסכין אחר שחיטת כל אחד ויבדקנו בדיקה הגונה, דאם לא יעשה כן ואחר כל השחיטות ימצא הסכין פגום יטרף הכל אפילו הראשונה.

וכתב הרמ"א [סעיף י"א], ומי שרוצה להכניס עצמו לספק זה אין צריך לבדוק סכין בין שחיטה לשחיטה. עכ"ל. כלומר שזה שנתבאר בשוחט בהמות רבות שיבדוק בין כל שחיטה ושחיטה הרי זו עצה טובה, אבל מי שרוצה להכניס את עצמו לספק זה דאם ימצא פגום אח"כ יטרף הכל, הרשות בידו, ופשוט הוא דזה אינו אלא כשהבהמות שלו אבל כששוחט בהמות של אחרים פשיטא שאסור לו להכניס את עצמו לספק זה, ואם הכניס את עצמו ונטרף הכל י"א שחייב לשלם דפושע הוא במה שלא בדק בין כל שחיטה [לבוש וש"ך סק"ט] וי"א דא"א להוציא ממון ע"פ זה [ט"ז סק"ה], אבל בדיני שמים ודאי חייב שגרם להפסיד ממון ישראל ע"י עצלותו. ויש מי שאומר [ב"ח ותבואות שור] דאפילו בבהמות שלו אינו רשאי להכניס את עצמו בספק דשמא יטרף הכל ויעבור על בל תשחית, וגם בקל יבא לידי תקלה לחתוך מעט מהראשונה ולאכול קודם גמר כל השחיטות.

ואם נאבד הסכין אחר שחיטה בלא בדיקה, כיון שבדקוהו קודם השחיטה כשרה דחזקת איסור של הבהמה כבר נסתלק ע"י הבדיקה שקודם השחיטה וידוע לנו במה נשחטה ואין לנו להחזיק ריעותא לאמר שמא נתקלקל בשחיטה, שהרי רובם ככולם אין מתקלקלים וגם הסכין יש לו חזקת בדיקה יפה ורק אם הוא לפנינו מצריכים בדיקה ולא בשנאבד אם רק לא איבדו בכוונה, דאז יש לקונסו ולאסרו כמו שיתבאר בסימן ל"ט דאם איבד הריאה בידים דקונסים אותו, וכ"ש בשחיטה.

ויש מהראשונים שאומרים דזהו דווקא כשאנו יודע אם נגע הסכין במפרקת של אחד מהם, אבל אם נגע הסכין במפרקת כל הנשחטים אח"כ אסורים. דאף על גב דאין נגיעת המפרקת מוחזקת לעשות פגימה יותר מהעור, זהו לחומרא ולא לקולא.

ובשו"ע [סעיף י"ג] כתב, שחט בסכין בדוק ונאבד קודם שיבדקנו אחר שחיטה ואח"כ נמצא והוא פגום שחיטתו כשרה הואיל ויצא בהיתר וזה שנמצא פגום אימור שיבר בה עצמות ולאז אדעתיה דאוקי סכין אחזקתיה.

עכ"ל. ועוד [סעיף ט"ז] כתב, אם בדק הסכין אחר שחיטה והצניעה ואח"כ נמצאת פגומה, לית לן בה, דאימור בדבר אחר נפגמה או שיבר בה עצמות ולא אדעתיה. עכ"ל. הרי שלא הכשיר רק כשבדק אחר השחיטה, והקשו איך הכשיר כאן בלא הבדיקה שאחר השחיטה. ובערוך השלחן כתב דלכן דקדק לומר והצניעה, ועיקר החילוק תלוי בזה, דבכאן מיירי שנאבד הסכין ונמצא אח"כ במשך זמן במקום המופקר, דהדבר ברור שכמה ידים וכמה רגלים היו בו ואין זה ריעותא כלל במה שנמצא עתה פגום, דבהכרח שיפגום כיון שהיה מונח במקום הפקר, והוי כמו ודאי שיבר בו עצמות, ולכן כיון שיצא בהיתר שנאבד בשעת מעשה יש לנו דבר ברור במה יצאה הבהמה מחזקת איסור בבדיקה שקודם השחיטה, דמה שנמצא עתה פגום יש לנו דבר ברור במה לתלות מה שהיה מונח במקום הפקר, אבל בסעיף ט"ז שהצניעו, ולכן אף שאפשר שבעצמו שיבר בו עצמות ולא אדעתיה, מ"מ כיון שהיה במקום המוצנע אין לנו דבר ברור במה לתלות, ולכן לא התיר רק כשבדקו אחר השחיטה ותלינן אף בספק שמא שיבר בו עצמות ולא תלינן שלא בדקו יפה שהוא דבר רחוק יותר.

השוחט בסכין בדוק ולאחר שחיטה קודם שבדק להסכין שיבר בו עצמות דרך שבירה ולא דרך נגיעה ובדקו ונמצא פגום שחיטתו כשרה, דאנו תולים שבוודאי ע"י שבירת העצמות נפגם, ועדיף יותר מנאבד שהרי אנו רואים במה לתלות הריעותא, ומקרי שידוע לנו שהבהמה יצאה מחזקת איסור ע"י הבדיקה שקודם השחיטה, וכן כל כיוצא בזה בדבר שוודאי פוגם, כגון שנפל על חודו בקרקע קשה, ודווקא שראינוהו שנפל על חודו, אבל מספיקא אין תולין לומר שנפל על חודו, דמספק לא תצא הבהמה מחזקת איסור שלה ולא ידוע לנו במה נשחטה בהיתר, דהבדיקה שקודם השחיטה איתרעאי שהרי הוא פגום לפנינו ואין לנו דבר ברור במה לתלות פגירתו, והלכך לא יצאה הבהמה עדיין מחזקת איסורה שמחיים.

כבר נתבאר דנגיעה בעצם המפרקת אינה עלולה לפגום אבל אם הכה הסכין על עצם המפרקת, וכ"ש אם שיבר בהסכין בעצם המפרקת, היה נראה מצד הסברא דוודאי פוגם כמו שאר עצם, וכן מבואר מלשון רש"י [י"ע"ב ד"ה מכדי] דרך נגיעה דעצם המפרקת לא פגמה יותר מהעור ולא דרך הכאה, וכ"כ במרדכי במעשה שנמצא הסכין פגום אחר השחיטה וצוו להדיח הדם ונמצא חתך בעצם המפרקת והכשירו דתלו הפגימה בהחתך, ע"ש, וכ"ש בדרך שבירה, וגם בהרא"ש מבואר להדיא דכשהחתך היה בכח במפרקת תלינן ביה וכ"ש בדרך שבירה. ויש לתמוה על פסק השו"ע בסעיף ט"ו שכתב וז"ל, ואם שיבר בה עצם המפרקת אפילו דרך שבירה אין תולין בו מפני שהוא רך. עכ"ל. וכבר השיגוהו כל גדולי אחרונים והתירו גם בעצם המפרקת בדרך שבירה.

עוד כתב [סעיף י"ד], אם לא בדק הסכין קודם שחיטה ושחט בה ונאבד שחיטתו פסולה. במה דברים אמורים בסתם סכין, אבל טבח שיש לו סכין מיוחדת לשחיטה ומקום מיוחד שמצניעה שם תמיד בחזקת בדוקה היא, ואם שחט בה בלא בדיקה ונאבדה שחיטתו כשרה, וראוי לכל טבח שיהא לו סכין מיוחדת לשחיטה ואסור לעשות בה שום דבר ויצניענה שלא יפגימנה, ומ"מ לא ישחוט בה לכתחלה בלא בדיקה. ומשמע מזה דסכין בדוק ומונח במקום המוצנע אפילו הונח ימים רבים אינו עומד להתקלקל מעצמו, ולא חילק בין זמן קצר לזמן ארוך, אבל יש מי שאומר דיותר משלשה ימים עשוי להתקלקל מעצמו ע"י חלודה ושכן העידו שוחטים בקיאים, וצ"ע למעשה.

שחט את הושט ונמצאת הגרגרת שמוטה ואינו יודע אם קודם שחיטה נשמטה אם אחר שחיטה נשמטה זה היה מעשה ואמרו כל ספק בשחיטה פסולה.

ואמרינן בגמרא דכל ספק בשחיטה לאיתויי ספק שהה ספק דרס, כלומר דלא אמרינן הלך אחר הרוב שרוב שוחטין אין שוהין ואין דורסין. וכתב הר"ן בשם רבינו יונה, דמהא שמעינן דהיכא שנשמטה גף העוף או נשברה רגלו מן הארכובה ולמעלה [שאו היא טריפה] ואין ידוע אם קודם שחיטה אם אחר שחיטה, דאזלינן לחומרא, והוא הדין לכל שאר טרפות, דכל היכא דאיתליד ריעותא אזלינן לחומרא. אמנם כשיש דבר לפנינו לתלות בו להיתר ואין דבר לתלות בו לאיסור, כגון שדרס על העוף או פרכס ונלחץ אל הקיר ואיכא אומדנא דאפשר שנשמטה גפו מחמת כך תלינן לקולא, ויבואר אי"ה לקמן בפרק שלישי.

## דף י"ע"ב

ויצא הכהן מן הבית יכול ילך לתוך ביתו ויסגיר תלמוד לומר אל פתח הבית; אי פתח הבית, יכול יעמוד תחת המשקוף ויסגיר תלמוד לומר מן הבית, עד שיצא מן הבית כולו, הא כיצד, עומד בצד המשקוף ומסגיר; ומניין שאם הלך לתוך ביתו והסגיר או שעמד בתוך הבית והסגיר, שהסגירו מוסגר, תלמוד לומר והסגיר את הבית, מכל מקום.

סוגיא זו כפולה במסכת נדרים, ושם הבאנו מחלוקת במפרשים מה היא הסגרה זו, אם היא הסגרה בפועל, כגון שסוגר את הדלת, וכן משמע בחלק מהגירסאות ברש"י וכן בעוד ראשונים שכתבו שיכול שילך לביתו ויסגיר על ידי חבל ארוך, משמע דבעינן הסגרה בפועל, אמנם לפי זה בית בלא דלת אי אפשר להסגירו וממילא אי אפשר לטמאו, וזה לא מצינו ולא שמענו, ועוד מה ההוה אמינא דיסגיר בעוד שהוא בתוך הבית, הלא לא יוכל לצאת. ודעת המשנה למלך שאין ההסגר בפועל אלא רק ענין של דיבור, שאומר שהבית מוסגר, ואז מתחילים בו דיני



הסגר, והוא הדין לאדם שהוא מצורע שצריך להסגירו, שיש שפירשו דחינו שסוגרו בבית אחד, ודעת המשנה למלך כנ"ל.

## דף י"א ע"א

מנא הא מילתא דאמור רבנן זיל בתר רובא.

כבר דברנו בעבר על עניינים אלו דחזקות ורוב וכו', והיות ואלו עניינים יסודיים נחזור עליהם בקצרה, דכל הנידונים בסוגיין, רוב וחזקה ודאי לא באים לברר מציאות, כי פשוט שאם מוצאים חתיכת בשר ברחוב, זה שיש בעיר זו חמישים חנויות מוכרות כשר וארבעים ותשע טריפה, לא עושה שחתיכת בשר זו תהיה מן החנויות הכשירות. וכן מה שרוב הבהמות אינם טריפות לא יגרום שהטריפות יבראו ויהיו כשירות, והרי אנו רואים לפנינו שיש טריפות בעולם, וכשאתה מעמיד מקוה על חזקתו הוא לא מתמלא מחמת זה, כי הרי חסר לפניך, אלא כל אלו הילפותות הם לענין ההנהגה שאמרה לנו התורה להתנהג על פיה, וכיון שכן, הואיל וכל מצוות התורה הם גזירות, כשם שאפשר להכשיר בהמה לאכילה על ידי שחיטה, כך אפשר להכשירה על ידי חזקה, כי התורה הכשירה על ידי שחיטה והכשירה על ידי חזקה, כי הכל גזירת הכתוב, ובעבר דננו בשאלה מה יהיה בשרץ גמור שבטל ברוב, האם כבר לא יהיה בו טמטום הלב, ויתבאר אי"ה בדף י"ז בענין בשר נחירה שהותר להם בכניסתם לארץ.

## דף י"ב ע"א

אמר רב נחמן בר יצחק לא, דכולי עלמא רוב מצויין אצל שחיטה מומחין הן, ובבית דכ"ע לא פליגי דשרי, באשפה שבשוק דכולי עלמא לא פליגי דאסור, כי פליגי באשפה שבבית וכו'.

וכתב הר"ן דמוכח בתוספתא דכי היכי דפליגי באשפה שבבית הכי נמי פליגי בשוק עצמו. והכי נמי משמע בפרק אלו מציאות (ב"מ כ"ד ע"ב) דגרסינן התם רבי חנינא אשכח גדי שחוט בין טבריא לציפורי והתירוה לו משום שחיטה כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי, אלמא בשוק דוקא לרבי חנינא הוא דשרי אבל לרבי יהודה לא. ולענין הלכה מסתברא דקי"ל כרבי חנינא בנו של רבי יוסי הגלילי כיון דאמרין בפרק אלו מציאות דעבדו עובדא כוותיה, וקי"ל מעשה רב, וכן נראין דברי הרב אלפסי ז"ל בהלכות. הלכך מצאן בבית ובאשפה שבבית וכן בשוק שרי. ומיהו דוקא בשוקי ישראל, אבל ברוב עובדי כוכבים אסור. ויש לתמוה על הר"ם במז"ל שכתב בפ"ד מהלכות שחיטה דמצאן באשפה שבבית וכן בשוק אסורין, הרי שפסק כרבי יהודה וצריך טעם למה, כיון דעבדו עובדא כרבי חנינא. ע"כ מהר"ן.

ולהלכה למעשה מהטור שו"ע והפוסקים, [יורה דעה סימן א']. הרי שאבדו לו גדייו ותרנגוליו והלך ומצאן שחוטין, ובאופן שאין בזה איסור בשר שנתעלם מן העין, כגון שמכירין בטביעות עין ששלו הן, והספק הוא רק בשחיטה, ואפסיקא הלכתא בסוגיין דאם רק נמצאו במקום שאין זורקין שם נבילות כמו באשפה שבחצר וכיוצא בו מותרין הם, דתלינן שאחד מצאן ושחטן, ורוב מצויין אצל שחיטה מומחים הם, ואח"כ נמלך שלא ליקח אותן לעצמו והניחם, ואפילו אם נאמר שאחד גנבן, מ"מ מותרים הם מטעם רוב מצויין, דהחשוד על הגניבה אינו חשוד על הטריפות, ולכאורה קשה לדעת הרמב"ם ז"ל [פ"ד הלכה י"ד] דמומר לדבר אחד צריכים לבדוק לו סכין, והכא בוודאי הגנב לא נתן לאחר לבדוק סכינו, אלא י"ל דעם כל זה לא ראו חכמים כאן להחמיר בדבר זה משום דהוה ספק ספיקא, שמא נתן לאחר לשחוט, ואת"ל שבעצמו שחט שמא שחט יפה [ט"ז ס"ב ב' סק"ט וש"ך סק"ח]:

וכל זה הוא במקום שרוב ישראל מצויים שם [טור]. דאזלינן בתר רובא, שישאל מצא או גנב ושחט, וזהו בתרנגולים שאין דרך שהטבחים לשחוט אותם למכור, אבל בגדיים ובהמות הגדולים שרק טבחים שוחטים ומוכרים, אם רק רוב טבחי ישראל מצויין שם, אף על פי שעצם המקום רובה עכו"ם מותר. וכתב הרמ"א [סעיף ד'] דבעינן גם רוב גנבי ישראל, וכ"כ הרא"ש שם דאם רוב גנבי העיר עכו"ם מאי מהני רוב ישראל, הלא אנו מסופקים שמא נגנבה ויש לנו לילך אחר רוב הגנבים. ודעת הש"ך [סק"ח] דבנגנבו בעינן רוב גנבי ישראל, ואז אף אם העיר רוב עכו"ם מותרת, ובנאבדו ונמצאו לא בעינן כלל רוב גנבי ישראל. ודעת הלבוש דגם בזה בעינן רוב גנבי ישראל, וכתב ערוך השלחן דכן נראה עיקר.

## דף י"ב ע"ב

אמר רבא זאת אומרת אין מוסרין להן חולין לכתחלה.

ולהלכה [יורה דעה סימן א']. חרש שאינו שומע ואינו מדבר, בין שנולד כך ובין שנתחרש, וכן שוטה, בין שהוא שוטה מהדברים שחשבו חז"ל בריש חגיגה כמו יוצא יחידי בלילה במקומות שאין דרך בני אדם לילך ביחידות או מקרע כסותו או לן בבית הקברות או מאבד מה שנותנים לו אם עושה אותן דרך שטות, או שארי מיני שוטים שנשתבשה דעתן בדבר מן הדברים, או הפתאים ביותר שאין יודעים לחבר עניין אל עניין, הרי אלו שחיטתן אסורה אפילו יודעים הלכות שחיטה, דמחסרון דעתם כל מעשיהם מקולקלים. ואם יש מומחה עומד על גביהן וראה מתחלה ועד סוף ששחט יפה השחיטה כשירה אף אם אינו יודע הלכות שחיטה, ובלבד שיהא יכול לאמן ידיו עכ"פ כמו בקטן.

בעצמו, מטעם דברכת השחיטה אינה ברכת הנהנין אלא ברכת שבח והודאה שהבדילנו ממאכלות אסורות, ושייך לאחר כמו להשוחט, וכמו ברכת אירוסין שהחתן מקדש ואחר מברך.

תני רבי הושעיא זעירא וכו'.

כתב הר"ן דהושעיא זעירא שמו. דמן חבריא, מקום ששמו חבריא, דבבראשית רבה אמרינן אבימי חבריא מבקר בישא הוא. ואיכא דמפרש קטן שבחבורה, ולא נהירא, דלא הו"ל למימר דמן חבריא אלא מן חבריא:

## דף י"ג ע"א

שחיטת עובד כוכבים נבלה, ומטמאה במשא.

וכתב הרמב"ם [הלכות שאר אבות הטומאה פרק ב' הלכה י'], שחיטת עכו"ם נבילה ומטמאה במשא ואפילו ישראל עומד על גביו, ואם שחט בסכין יפה שחיטה כראוי אחד העכו"ם ואחד הכותי או גר תושב שחיטתו נבילה, וקרוב בעיני שאף זה מדברי סופרים שהרי טומאת ע"ז וטומאת תקרובתה מדבריהם כמו שיתבאר, ובגלל ע"ז נתרחקו הכותים ונאסרה שחיטתו, וא"ת והלא היא אסורה באכילה דין תורה, לא כל האסור באכילה מטמא שהרי הטריפה אסורה וטהורה, וא"א לחייב כרת על טומאה זו על ביאת מקדש ואכילת קדשיו אלא בראיה ברורה.

והראב"ד השיג עליו בחריפות וכתב, א"א, זו היא אחת מסברותיו, ואין בכולן פחותה מזו, כי עובדי כוכבים הם כבהמות ואין מטמאין ואין מיטמאין עם הדומה לחמור הן גוים כמר מדלי ואת כולם ישא רוח והחושב אותם לכלום אסף רוח בחפניו. ודברי הראב"ד אינם מובנים, וכן הקשה בכסף משנה, דהרי הנידון היא שחיטת הגוי ולא הגוי עצמו שיטמא טומאה כל שהיא. אמנם בדברי הרמב"ם עצמם יש שביארו דמה שכתב בסוף שהוא מדברי סופרים קאי על כותי וגר תושב, אמנם מדברי הרמב"ם בפירוש המשניות שנביא בסמוך לא משמע כן.

ומכל מקום דעת הרמב"ם שדין שחיטת עכו"ם בסכין יפה היא כטריפה, מה שאמרו נבילה הוא מדברי סופרים, ובפירוש המשניות לרמב"ם [משנה א'] כתב וז"ל, דע כי שחיטת הנכרי נבלה, ואפילו היה יודע ואפילו היה ישראל עומד על גביו, לפי שסתם מחשבת נכרי לעבודה זרה. והטעם שלא אמרנו בה אסורה בהנאה כמו תקרובת עבודה זרה כמו שבארנו במסכת עבודה זרה, לפי שעובדי עבודה זרה נחלקין לשני חלקים, האחד הם היודעים את מעשיה כלומר חישוב הצומח בשעת עשייתה והורדת הרוחניות על ידה ויתר אותן ההזיות ודברי השטות המטנפים את השכל שמדמים בעלי הסוג הזה. והחלק השני הם העובדים אותן הצורות העשויות כפי שלמדו ללא ידיעה היאך נעשו ולא לאיזו מטרה נעשו זולתי

לדעת מרן המחבר קטן שיודע לאמן ידיו או מומחה שוחט לכתחלה בעומד על גביו וכשאינו יודע לאמן ידיו וגם אינו מומחה אינו מותר אלא בדיעבד בעומד על גביו ולכתחלה אסור, וגדולי האחרונים [יש"ש ותב"ש] חולקים עליו וס"ל דבאינו יודע לאמן ידיו אפילו יודע הלכות שחיטה ואחרים עומדים על גביו שחיטתו פסולה, דאין בהם כח גברא והם כמעשה קוף בעלמא, ויודע לאמן ידיו אף על פי שאינו יודע הלכות שחיטה כשר בדיעבד בעומד על גביו ורואה מתחלה ועד סוף, ולכתחלה אסור, ואם יודע לאמן ידיו וגם יודע הלכות שחיטה מותר לכתחלה בעומד על גביו ורואה מתחלה ועד סוף, ובלא עומד על גביו לכל הדיעות שחיטתו פסולה אפילו יודע לאמן ידיו וגם יודע הלכות שחיטה ואין בזה חולק כלל. ונקרא קטן עד שיהא בן י"ג שנים ויום אחד וידענו שהביא שתי שערות אח"כ, מפני שפסול קטן בשחיטה בלא עומד על גביו הוא מן התורה מפני שאינו נאמן להעיד ששחטה היא, וכל שהאיסור מן התורה לא סמכין על שנים בלא סימנים. ויש מהדרין שלא ליתן קבלה למי שהוא פחות משמונה עשרה שנים שאז דעתו שלימה, אמנם הכל לפי מה שהוא אדם [ש"ך וט"ז]:

לכל אלו שאסורין לשחוט ובלא עומד על גביהן שחיטתן פסולה אפילו, אם רוצים ליתן להם לשחוט להאכיל לכלבים ג"כ אסור, דשמא יבואו לאכלו מתוך שיראו שמוסרין להם לשחוט. וכיצד יעשה, אם צריך לכלבים או לטריפות, אם אפשר לשחטה ע"י שוחט כשר מה טוב ויראו לאכול ממנה מעט, דאל"כ לא שייך לברך על שחיטתה, ואם א"א ינחרנה, או לשחוט בסכין שאינו של שחיטה ולא בסכין פגום כדי שיראה לכל שנבילה גמורה היא ולא אתו למיכל מינה. וכתב ערוך השלחן דנראה דבאמת אין קפידא בזה, דהכל יודעים שבלא בדיקת הריאה אין אוכלים, וכשישחוט בפגום הלא לא יפתחו הריאה. וזה שאמרנו דכשאפשר לשחוט בכשרות מה טוב הטעם משום שיש מקפידין מלעשות לכתחלה בבהמה טהורה מעשה טריפות בידים, ועוד דיש בזה איסור סחורה בדברים האסורים כשימכור מזה לעכו"ם, ויש מי שמתיר בכח"ג.

חרש המדבר ואינו שומע כתבו הטור והש"ע [סעי' ו'] דלכתחלה לא ישחוט מפני שאינו שומע הברכה, וכל הברכות צריך לכתחלה להשמיע לאזניו, ובדיעבד כשר דאפילו לא בירך כלל השחיטה כשירה דברכות אין מעכבות, ועוד כתבו דהשומע ואינו מדבר אם הוא מומחה שוחט אפילו לכתחלה אם אחר מברך. ודווקא אם האחר שוחט ג"כ ומכוין להוציאו [ש"ך סק"ב], ודומה זה לברכת הנהנין שאין אחר יכול להוציאו כשאינו אוכל ג"כ, ואינו דומה לברכת המצות מפני ששחיטה אינה חיובית, שאם לא רצה לאכול אינו מחוייב לשחוט, אמנם דעת הט"ז [סק"ז] דאחר יכול לברך אף כשאינו שוחט



ספורי מעשה חכמיהם בלבד, וכך הם רוב עובדי עבודה זרה, והחלק האחרון הזה אמרו בהם חכמים דברים בנוסח זה, גוים שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודה זרה הן אלא מעשה אבותיהן בידיהם. ועל אלה אמרו ששחיטתן מטמא במשא בלבד ואינה נאסרת בהניה. ואמרו ומטמא במשא ואף על פי שידוע שכל נבלה מטמא במשא. לפי שאפילו רבי יהודה בן בתירה שאומר תקרובת עבודה זרה מטמא באהל אומר בשחיטת נכרי שהיא מטמא במשא בלבד. ע"כ. הרי שפסל אף שחיטת נכרי מחמת שסתם מחשבתו לעבודה זרה. וצ"ע.

## דף י"ג ע"ב

השוחט בלילה, וכן הסומא ששחט שחיטתו כשרה.

[יורה דעה סימן י"א] לעולם שוחטין בין ביום ובין בלילה, בד"א כשיש אבוקה כנגדו, והוא שתי נרות קלועים זה בזה, או אפילו אינם קלועים רק שהאש מתחבר מזה לזה שאורן רב, או עצים דקים, אבל אם אין אבוקה כנגדו או ביום במקום אפל לא ישחוט לכתחלה, דחיישינן שמא לא ישחוט רוב הסימנים, ולא נסמוך על מה שיראה אח"כ במקום אורה, דשמא ישכח, וכ"ש בלילה לסמוך על בדיקת היום שיש עוד חשש שמא יתרחבו ע"י פירכוס, ואף דחששא רחוקה היא, מ"מ קצת חששא יש בזה, וגם יש קצת חששא שיוכל לדרוס או להחליד ולא ירגיש [רשב"א] ומ"מ בדיעבד לא חיישינן לכל זה כשאומר ברי לי שלא דרסתי ולא החלדתי, כי באמת גם באפלה יוכל להרגיש בזה, ורק לכתחלה חיישינן לזה, וכ"ש כשהיתה נר אחת אפילו קטנה או לאור הלבנה דאין חשש בדיעבד, אבל לכתחלה ודאי אסור לשחוט באור הלבנה כיון שחז"ל הצריכו אבוקה, ופשיטא שאין אורה דומה אפילו לאור נר אחת וכ"ש לאור האבוקה, ומטעמים אלו גם סומא אינו שוחט לכתחלה.

אם התחיל לשחוט נגד אבוקה וכבתה יגמור השחיטה ולא יפסיק דשהייה במקצת אסורת [תב"ש], וכן אם התחיל לשחוט בלא אבוקה ונזכר באמצע השחיטה לא יפסיק ויגמור השחיטה. ויש מי שאומר דאם נכבה הנר באמצע שחיטה יש לחוש שנבעת ועשה שהייה [פ"ת בשם שו"י] וכתב ערוך השלחן דלא ידע מג"ל לחוש לזה, ואין לנו לגזור גזירות מדעתנו, ולכן אם אמר ברי לי שלא שהיתי השחיטה כשירה:

## דף י"ד ע"א

השוחט בשבת וביום הכיפורים, אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה:

[יורה דעה סימן י"א] כתב הרמב"ם [ספ"א], השוחט ביום הכיפורים או בשבת בשוגג, אף על פי שאילו היה מזיד

היה מתחייב בנפשו או מתחייב מלקות על יום הכיפורים, שחיטתו כשירה. עכ"ל. ומבואר להדיא דבמזיד שחיטתו אסורה. ומתבאר בפירושו למשניות, דאע"ג דאינו נפסל רק אחר שחיטה, מ"מ מששחט מקצת הסימנים הוא מחלל שבת, ובשעה שיגמור השחיטה הוא פסול. ומבואר מזה דדעתו דבחילול שבת אחד נעשה עברין ושחיטתו אסורה. וצ"ע, דסותר לכאורה לשיתנו בזה במקומות אחרים, וצ"ע.

והטור כתב, השוחט בשבת וביום הכיפורים שאילו היה מזיד בשבת מתחייב בנפשו ולוקה ביום הכיפורים, שחיטתו כשירה. עכ"ל. וכן הוא בש"ע [סעיף ב'] והב"י פירש בכוונת הטור כמ"ש הרמב"ם הנ"ל דדווקא בשוגג מות, והב"ח פירש דדעת הטור להתיר גם במזיד, מדלא כתב השוחט בשוגג, וה"פ, השוחט בשבת ויום הכיפורים כשר בין בשוגג בין במזיד, ואף על פי שאלו היה במזיד היה מתחייב בנפשו, מ"מ שחיטתו כשירה, דבשחיטה ראשונה עדיין לא נעשה עברין. וזו דעת התוספות והרשב"א והר"ן.

כתב הרמב"ם [פ"ו הלכה כ"ג], ישראל שעשה מלאכה בשבת אם עבר ועשה בודון אסור לו ליהנות באותה מלאכה לעולם, ושאר ישראל מותר להם ליהנות בה במוצאי שבת מיד, שנאמר ושמרתם את השבת כי קדש היא לכם היא קדש ואין מעשיה קדש. כיצד, ישראל שבשל בשבת במזיד במוצאי שבת יאכל לאחרים, אבל לו לא יאכל עולמית, ואם בשל בשגגה למוצאי שבת יאכל בין הוא בין אחרים מיד, וכן כל כיוצא בזה. עכ"ל. ודעת ראשונים אחרים לפסוק דבשוגג מותר אפילו לו לבו ביום ובמזיד אסור בו ביום אפילו לאחרים ולערב מותר גם לו, כמ"ש הטור בשם ר"י בעל התוספות דפסק כר"מ, והרמב"ם פוסק כר"י. והרמב"ן הכריע כדברי הרמב"ם, וכן פסקו הגאונים, וגם הקדירה אסורה. אבל המבשל לחולה מותרת הקדירה, ומה שלא הצריכו להמתין במוצאי שבת בכדי שיעשו משום דזה אינו אלא בעכו"ם שעשה בשביל ישראל דקילא ליה, ואם לא נצרכו להמתין בכדי שיעשו יבא לומר לו לעשות בשבילו, משא"כ בישראל עצמו כשעשה בזה לא שייך לומר שיבא לעשות. וגם לרש"י דסבירא ליה שהטעם בבכדי שיעשו הוא כדי שלא ליהנות ממלאכת שבת, וא"כ אין חילוק, מ"מ לא גזרו בכה"ג משום דהוה מילתא דלא שכיחא שהישראל בעצמו יעשה מלאכה ולא גזרו בזה [מג"א סימן ש"ח סק"ב] ורק אם מוצאי שבת היה יום טוב אסור משום הכנה דאין שבת מכין ליו"ט. ואם עשה ע"פ חכם מקרי שוגג [שם]:

## דף ט"ו ע"ב

השוחט במוכני שחיטתו כשרה, במחובר לקרקע שחיטתו כשרה, נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשרה.

[יורה דעה סימן ז'] אף דבעינן כח אדם בשחיטה, מכל מקום אף אם אין האדם מחזיק בסכין על צואר הבהמה ושוחט, אלא אפילו אם הסכין שוחט מעצמו ורק שבא בכח אדם, ולכן השוחט במוכני שחיטתו כשירה, דהיינו מוכני הוא גלגל של עץ או של אבן, ובלבד שהגלגל לא יהא במחובר לקרקע אלא בתלוש מן הקרקע, כמו גלגל של יוצרי חרסים שיש להם מוכני שמגלגלין בו כשחוקקין את הכלי חרס והשכיב בו הסכין חודו למעלה וגלגלה והלך הסכין על צואר הבהמה ושחטה, אף על פי שבשעת השחיטה לא נגע האדם בגלגל, שהרי כיון שהאדם גלגלה בידו או ברגלו כל מה שתעשה הגלגל בגלגול זה מקרי מכח אדם, והדבר פשוט שלא תהא צואר הבהמה למעלה שלא יבא לידי דרסה.

ומרן המחבר כתב שיכול אדם לקבוע סכין בגלגל וכו', מבואר שאפילו לכתחלה מותר לעשות כן, וזו דעת הרשב"א והטור, אבל הרא"ש כתב דדווקא בדיעבד כשר, אבל לכתחלה אסור, דגזרינן אטו גלגל של מים שאינו בא בכח אדם, וגם לשון הרמב"ם [פ"ב הלכה י"ג] משמע כן, וגדולי האחרונים הסכימו לדיעה זו, לכן נקטינן דלכתחלה אין לעשות כן:

אם המים מסבבים את הגלגל ושם צואר הבהמה כנגד הגלגל ונשחט ע"י הגלגל שחיטתו פסולה, דאין כאן כח אדם, ואם הגלגל עמד, כגון שהיה דף המעכבו מלגלגל, ונטל האדם את הדף והתחיל הגלגל להתגלגל ונשחטה הבהמה, שחיטתו כשירה, שהרי גלגול זה בא מכח אדם. בד"א בסיבוב ראשון, כלומר שנתגלגל הגלגל כולו פעם אחת, שזה בא מכח האדם, אבל בסיבוב השני, וכ"ש מכאן ולהבא, כבר נסתלק כח האדם ולא היה האדם רק סיבה שתתגלגל, אבל עצם כחו כלה בהסיבוב הראשון, דמכאן ואילך המים מסבבים אותו, ואם נשחטה בסיבוב שני וכ"ש מכאן ואילך שחיטתו פסולה, ולא דמי למוכני בלא מים שכל מה שתתגלגל הכל נחשב כח אדם, שהרי אין בה כח אחר, אבל במים היא מתגלגלת בכח המים [ערוך השלחן]:

השוחט במגל יד, בצור, ובקנה שחיטתו כשרה. הכל שוחטין, ולעולם שוחטין, ובכל שוחטין, חוץ ממגל קציר והמגירה והשינים והציפורן, מפני שהם חונקין.

דבר המחובר לגוף בעל חי דינו כדין מחובר לקרקע ולכן אם שחט בשן המחובר לאיזה בעל חי או ששחט בצפורן המחובר לאיזה בעל חי שחיטתו פסולה מן התורה, אבל אם חתך לחי מבהמה שיש בה שינים חדים ושחט בשן אחד שחיטתו כשירה, וכן אם חתך יד או רגל מבהמה ויש בה צפורן חד ושחט שחיטתו כשירה, דזה שמחברים להלחי והיד והרגל אין זה כמחובר, ודווקא כששחט בשן אחד או בצפורן אחת, אבל בשנים ההפסק שבין זל"ז הוי פגימה וטריפה, שאין זו שחיטה אלא חניקה דוחה כמגל:

סכין שצדו אחד סכין וצידו השני מגל או מגירה שמלאים פגימות לא ישחוט אפילו בצידו שהוא סכין ואפילו בשעת הדחק [תב"ש], שמא יטעה וישחוט בצד השני וגם אם אפילו עשה איזה היכר לזה אינו מועיל אלא אם כן החליקו לצד השני לגמרי, ולא דמי למה שיתבאר בסכין שיש בו פגימה דבשעת הדחק שוחטין במקום שאין בו פגימה ובכריכת מטלית, דהתם אין הפגם בקביעות, אבל בכלי שהפגימות הן למלאכה והם בקביעות אסור לעולם, דשמא יבא לטעות ולשחוט בצד הפגימות. ובדיעבד כששחט בצד היפה שחיטתו כשירה, דביעבד אין לאסור מפני גזירה וזהו ששינו במשנתנו השוחט במגל קציר וכו' שחיטתו כשירה דיעבד אין לכתחלה לא] דילמא אתי למיעבד באיך גיסא.

בכל שוחטין בין בצור, בין בזכוכית, בין בקרומית של קנה.

וכן להלכה ששוחטים בכל אלו, ורק שיהיו חדים ובדוקים מפגימה וגם שיהיו קשים שאין צרורות נתזים מהם, ולכן אמר התנא צור ולא סתם אבן, כי צור הוא הקשה שבאבנים, ולכן גם בזכוכית דווקא בקשים ולא ברכים.

וגם בקרומית של קנה חילקו בגמרא דהוא דוקא בסימונא דאגמא, שהן קשין ואין קיסמין נבדלין מהן, אבל בשאר קרומיות של קנה אין שוחטין לכתחלה, ויש שאוסרין גם בדיעבד [ב"י בשם עיטור] מטעם שגם אחר הבדיקה קשה לעמוד על הברור, והט"ז והפרי חדש אסרו זה מדינא. וכתב ערוך השלחן, ואף על פי שמעיקר הדין כן הוא, מ"מ מימינו לא שמענו לשחוט באחד מאלה הדברים, והמנהג הפשוט בכל תפוצות ישראל שלא לשחוט רק בסכין של ברזל. וכל שוחט צריך שיהיה לו סכין מיוחד לשחיטה [טור] ולא ישתמש בו לשום דבר כדי שיהיה נקי ולא יתקלקל, וזהו כבוד המצוה ג"כ. ועכשיו המנהג הפשוט שיש לכל שו"ב ג' סכינים לגסות [כגון פרות] ולדקות [כגון עיזים] ולעופות, שידוע שעופות טוב לשחוט בסכין קטן ודקות ביותר גדול מעט וגסות בגדול הרבה.

## דף ט"ז ע"א

שני בין מחובר מעיקרו לתלוש ולבסוף חברו.

תלוש ולבסוף חברו דעת הרי"ף והרמב"ם להכשיר בדיעבד אף כשביטלו לקרקע, ודעת הרא"ש והטור לפסול גם בדיעבד כשביטלו לקרקע, ויש לחוש לדבריהם [רש"י וכו']. ואפילו לדעת המכשירים דווקא כשלא נשרש בארץ אבל אם נשרש הוה כמחובר מעיקרו [טור]:

לפיכך קנה היוצא מן הארץ וצור היוצא מכותל ושחט בהם השחיטה פסולה לדעת הרא"ש והטור בכל ענין, ולהרי"ף והרמב"ם דווקא בקנה שעלה מאליו או שנשעו אדם ונשרש בארץ וצור היוצא מכותל מערה ולא מכותל בניין:



ותלוש ולבסוף חיברו ולא ביטלו להקרקע כשר לכל הדיעות, כגון שנעץ סכין בכותל ושחט בו שחיטתו כשירה.

מניין לשחיטה שהיא בתלוש שנאמר ויקח את המאכלת וכו' א"ל רב לרבי חייא מאי קאמר א"ל וי"ז דכתיב אאופתא קאמר. והא קרא קאמר קרא זריזותיה דאברהם קמ"ל.

כתב הבן יהוידע, הכונה הוא דיליף זה מיתורא דקרא דאיכא יתור בפסוק זה, דהוה ליה למימר וישלח אברהם את ידו לשחוט את בנו, ומסתמא משמע שישחט במאכלת, ולהכי יליף רבא יתור הכתוב לאשמעין שהשחיטה בתלוש, כי אין מאכלת במחובר אלא רק בתלוש, ולהכי פריך והא קרא קאמר, כלומר זו ראיה גמורה מיתורא דקרא, וכל ילפותות רז"ל בעלמא הוא בכהאי גונא, והשיב קרא זריזותיה דאברהם קמ"ל, כלומר אין יתור זה בא ללמדינו דין, אלא בא ללמד זריזות אברהם אבינו ע"ה דהזמין המאכלת בחיקו, וכאשר עקדו תכף הושיט ידו ולקח המאכלת לשחוט שלא היתה המאכלת מונחת במקום אחר רחוק מן המזבח ג' או ד' אמות כדי שיצטרך לקום אחר עקידה להביאה לשחוט בה, אי נמי קמ"ל שלא נתרשלה ידו אחר עקידה בלקיחת המאכלת אלא תכף אחר עקידה נזדדז ליקח המאכלת במהירות כדי לשחוט:

ומה שאמר רבי חייא לרב וא"ו דכתיב אאופתא קאמר לך, הכונה דהבקעת עשויה חריצין כעין ווי"ן, אך אלו הווי"ן שוים לא יש בהם אחד רחב יותר משאר אשר אצלו שם, כן כאן אין בקרא תיבה יתירה כדי דנילף מינה דין

לומר דאין שחיטה במחובר. ודע דמה שהוצרך תלמודא לפרש דהוה יתיב אחוריה דרבי חייא ורבי חייא קמיה דרבי, להודיענו שהיתה ישיבתו של רב ורבי חייא סמוכה למקום רבי, דודאי ישמע רבי מה שהם מדברים זה עם זה, ועם כל זה לא חש רבי חייא באומרו וא"ו דכתיב אאופתא קאמר פן יקפיד רבי בדבריו אלו:

## דף ט"ז ע"ב

אמר רב ענן אמר שמואל לא שנו אלא שהסכין למעלה וצואר בהמה למטה, אבל סכין למטה וצואר בהמה למעלה חיישינן שמא ידרוס וכו' רב פפא אמר בעופא דקליל.

ומה שאמרנו בתלוש וחיברו ולא יטלו דכשר הוא דוקא כשצואר הבהמה למטה והסכין למעלה, דאילו הצואר למעלה והסכין למטה פסול אפילו בדיעבד מטעם דרסה, שהצואר מכביד על הסכין ודורס, ואפילו אם אמר ברי לי שלא דרסתי פסולה [טור], ודווקא בהמה, אבל עוף כשר בדיעבד בכל עניין מפני שהעוף קל בטבעו ואינו מכביד על הסכין. ויש שמחלקין בין עוף קל לעוף כבד, והטור דחה זה דהטעם הוא מפני שכל עוף קל בטבעו. וכיון שהאיסור בבהמה כשהיא למעלה הוא מטעם דרסה, אין חילוק בין שנעץ הסכין בכותל ובין שנעצו בקורה המונחת על הארץ [ב"י], אבל באוחז הסכין בידו לית לן בה, שהרי אינו מעביר את צואר הבהמה על הסכין אלא מוליך את הסכין תחת הצואר ואין כאן חשש דרסה, ומיהו לכתחלה אין לעשות כן וכן משמע בגמרא [ערוך השלחן].